

Co-funded by
the European Union

PRAKTISCHE ACTIVITEIT EN SPEL

Stories4Wings

2024-1-ES01-KA220-ADU-000255317

Technologische Geletterdheid

De Dag dat Ik een Leugen Deelde

De Dag dat Ik een Leugen Deelde

Technologische Geletterdheid

Dit document bevat **een praktische activiteit en een spel** om verder te verkennen en te reflecteren over de waarde, vaardigheid of competentie die in elk verhaal aan bod komt.

Deze activiteit en dit spel dienen als een **aanvullend leermiddel** bij de gids met vragen en reflecties, waarbij leren wordt benaderd vanuit een **speelse, actieve en participatieve invalshoek**.

Deze activiteiten hebben als doel het leren te versterken via **oefening en directe ervaring**.

De Dag dat Ik een Leugen Deelde

Technologische Geletterdheid

PRAKTISCHE ACTIVITEIT

1

Leerdoelen

- In deze activiteit worden de deelnemers echte “detectives van een bericht”
- Herkennen van basiskenmerken van desinformatie in korte teksten en beelden
- Toepassen van vier eenvoudige controlevragen voordat je beslist om iets te vertrouwen of te delen.
- Maken van een veilige keuze (Vertrouwen / Twijfelen / Meer controleren) en formuleren van één korte reden.

Aantal deelnemers

6-12

Duur

45-60 minuten

De Dag dat Ik een Leugen Deelde

Technologische Geletterdheid

Benodigde materialen

- Afgedrukte korte items (mix van 6–9 fictieve voorbeelden zoals koppen, korte WhatsApp-achtige berichtjes en afbeeldingen)
- Eén klein kaartje per deelnemer met de 4 controlevragen:
 1. Wie heeft het geplaatst?
 2. Wanneer is het geplaatst?
 3. Is er een andere bron?
 4. Lijkt de afbeelding/tekst echt?
- Flipchart of whiteboard en stift.
- Pennen

Optionele pictogrammen voor deelnemers met lage geletterdheid (oog voor “kijken”, klok voor “wanneer”, ketting/link voor “andere bron”, vergrootglas voor “ziet het er echt uit?”)

De Dag dat Ik een Leugen Deelde

Technologische Geletterdheid

Beschrijving van de activiteit

1. Lees het fragment uit het verhaal luidop voor: “Ik stuurde het meteen door. Dat was de dag dat ik een leugen deelde.”

De docent start door te zeggen dat Marc een afbeelding heeft gedeeld zonder iets te controleren. Met deze activiteit leren we een eenvoudige manier om even te pauzeren en te controleren.

2. Introduceer de 4 controlevragen:

★ Toon de kaart met de controlevragen op het bord.

- Wie heeft het geplaatst?
- Wanneer is het geplaatst?
- Is er een andere bron?
- Lijkt de afbeelding/tekst echt?

Leg elke vraag uit in één korte zin en geef één snel voorbeeld (gebruik pictogrammen als dat helpt).

De Dag dat Ik een Leugen Deelde

Technologische Geletterdheid

3. Groepsopdracht:

- Verdeel de deelnemers in kleine groepjes van 2 of 3.
- Geef elke groep 4 fictieve items (mix van audiovisueel materiaal en korte teksten). De items moeten niet-traumatisch zijn en duidelijk fictief voor gebruik in de klas.
- Opdracht: Laat de groepen voor elk item de 4 controlevragen toepassen en beslissen: Vertrouwen / Twijfelen / Meer controleren. Ze schrijven één korte reden voor hun beslissing.

Fictieve items (9 voorbeelden)

- Item 1 – WhatsApp-bericht

“BREAKING: Lokaal ziekenhuis dient patiënten een ongetest medicijn toe – deel dit om iedereen te waarschuwen.”

- Item 2 – Afbeelding + bijschrift

Foto van een ambulance met de kop: “Buitenlandse troepen in onze ziekenhuizen vanavond” (geen bron vermeld).

- Item 3 – Korte artikelfragment

“Onderzoek toont aan dat koffie drinken ziekte X geneest – lees meer op HealthNewsToday.”

- Item 4 – Bericht op sociale media met screenshot

Screenshot van een tweet van een politicus met de tekst: “Ik keur de nieuwe wet goed” – de screenshot toont geen gebruikersnaam of datum.

De Dag dat Ik een Leugen Deelde

Technologische Geletterdheid

- Item 5 – Videobeschrijving (geen videobestand)

“Bekijk: camerabeelden tonen een vechtpartij in Centraal Station – 1000 keer doorgestuurd.”

- Item 6 – Bericht van een vriend

“Mijn neef werkt in de kliniek – ze hebben hem gezegd dat het vaccin gevaarlijk is. Laat je familie het niet nemen.”

- Item 7 – Foto met vreemde details

Portret van een vrouw met perfecte huid en een dramatische kop: “Slachtoffer van geheim experiment” (het licht ziet er onnatuurlijk uit).

- Item 8 – Screenshot van lokale waarschuwing

Screenshot van een overheidswaarschuwing over watervervuiling – klein logo zichtbaar, maar geen officiële link.

- Item 9 – Kop met grote claim

“Miljoenen mensen verliezen volgende maand hun uitkeringen – teken deze petitie om het te stoppen” (link is ingekort, geen bron).

De Dag dat Ik een Leugen Deelde

Technologische Geletterdheid

Antwoordensleutel voor de docent

- Item 1 - WhatsApp-bericht — Meer controleren - Vage claim, geen bron; moet worden geverifieerd. Is er een andere bron?
- Item 2 - Afbeelding + bijschrift — Twijfelen - Afbeelding heeft geen bron en kan verkeerd onderschreven zijn. Wie heeft het geplaatst? Lijkt de afbeelding echt?
- Item 3 - Artikelfragment — Meer controleren - Slechts één website genoemd; controleer of het onderzoek bestaat en wie het uitvoerde. Wanneer is het geplaatst? Is er een andere bron?
- Item 4 - Screenshot van sociale media — Twijfelen - Geen gebruikersnaam of datum; screenshots kunnen worden bewerkt. Wie heeft het geplaatst?
- Item 5 - Videobeschrijving — Meer controleren - “Vaak doorgestuurd” is geen bewijs; vraag naar de originele videobron. Is er een andere bron?
- Item 6 - Bericht van een vriend — Twijfelen - Persoonlijke getuigenis is geen bewijs; kan een gerucht zijn. Wie heeft het geplaatst? Is er een andere bron?
- Item 7 - Foto met vreemde details — Twijfelen - Visuele signalen (te perfecte huid, vreemd licht) wijzen op mogelijke manipulatie. Lijkt de afbeelding echt?

De Dag dat Ik een Leugen Deelde

Technologische Geletterdheid

- Item 8 - Screenshot van lokale waarschuwing — Meer controleren - Logo is aanwezig maar er is geen link; controleer het op de officiële website of via het officiële telefoonnummer. Wie heeft het geplaatst? Is er een andere bron.
- Item 9 - Kop met petitie — Twijfelen - Ingekorte link en dringende taal zijn rode vlaggen voor manipulatie. Is er een andere bron? Wanneer is het geplaatst.

4. Plenaire bespreking:

- Vraag elke groep om één item te presenteren, samen met hun beslissing + reden.
- Na elke presentatie geeft de docent de juiste classificatie en een korte uitleg (gebruik eenvoudige taal).
- Benadruk welke van de 4 controlevragen het meest hielp.

De docent loopt rond, luistert, en stelt eenvoudige vervolgvragen wanneer groepen vastlopen.

5. Afronding en klasregel.

Spreek samen een eenvoudige klasregel af om mee te nemen: Pauzeren — Vragen — Controleren — Dan pas Delen.

Vraag of ze ooit een gelijkaardige situatie hebben meegemaakt.

De Dag dat Ik een Leugen Deelde

Technologische Geletterdheid

SPEL

2

Leerdoelen

- Het verschil tussen 'Waar' en 'Valstrik' leren onderscheiden.
- Herkennen van veelvoorkomende rode vlaggen van desinformatie.
- Oefenen in het snel beoordelen van korte beweringen.
- In één zin verwoorden waarom ze voor Waar of Valstrik kiezen.

Aantal deelnemers

6 - 12

Duur

20-25 minuten

Benodigde materialen

- Twee grote posters met de labels WAAR en VALSTRIK
- 12 gedrukte uitspraakkaarten
- Markeerstiften
- Optionele pictogrammen (slotje, waarschuwingsdriehoek, vergrootglas)

De Dag dat Ik een Leugen Deelde

Technologische Geletterdheid

Beschrijving van de activiteit

1. Introductie. Lees het fragment uit het verhaal voor: “Ik stuurde het meteen door. Dat was de dag dat ik een leugen deelde.”

Leg het spel uit: de docent leest een uitspraak voor. De deelnemers bewegen naar de poster die ze kiezen: WAAR of VALSTRIK.

2. Twaalf rondes.

Lees elke uitspraakkaart luidop voor. Geef de deelnemers 10–15 seconden om te bewegen. Vraag één vrijwilliger van elke kant om in één zin hun reden te geven.

Alternatieve werkvorm. Lees elke uitspraakkaart luidop voor en laat de deelnemers hun antwoord op een post-it schrijven. Vraag een deelnemer om de post-it op één van de twee posters te kleven.

Uitspraakkaarten — Klaar om te printen (druk elke regel op een aparte kaart)

- Als een verhaal veel afbeeldingen heeft, moet het wel waar zijn.
- Als er geen auteur vermeld staat, moeten we wantrouwig zijn.
- Als een bericht dringend om geld vraagt, is het veilig.
- Hetzelfde verhaal op andere websites opzoeken helpt om te controleren.
- Als ik het op sociale media zag, is het waar.

De Dag dat Ik een Leugen Deelde

Technologische Geletterdheid

- Een officiële bron vermeldt meestal wie het verhaal heeft gepubliceerd.
- Sensationele koppen overdrijven vaak de waarheid.
- Als een verhaal geen datum heeft, kan het oud of vals zijn.
- Als een artikel veel spelfouten bevat, moet je wantrouwig zijn.
- Een verkorte link is altijd veilig.
- Als een pagina via een bericht om je wachtwoord vraagt, is dat verdacht.
- Het webadres controleren helpt om te weten of een site echt is.

Antwoordsleutel voor de docent

1. Valstrik Afbeeldingen bewijzen niets; ze kunnen hergebruikt of bewerkt zijn.
2. Waar Geen auteur is een signaal om eerst verder te controleren.
3. Valstrik Dringende geldvragen komen vaak voor in oplichtingsberichten; altijd verifiëren.
4. Waar Controleren of hetzelfde verhaal op andere sites staat, is een goede verificatiestap.
5. Valstrik Sociale media mengen waar en onwaar; altijd bronnen controleren.
6. Waar Officiële bronnen vermelden meestal wie de auteur en uitgever zijn.
7. Waar Sensationele koppen zijn bedoeld om te lokken; lees altijd de volledige tekst.
8. Waar Zonder datum is het moeilijk om actualiteit en context te controleren.

De Dag dat Ik een Leugen Deelde

Technologische Geletterdheid

- 9. Waar Veel fouten kunnen wijzen op lage kwaliteit of valse inhoud.
 - 10. Valstrik Verkorte links kunnen de echte bestemming verbergen; wees voorzichtig.
 - 11. Waar Geef nooit wachtwoorden door via een bericht; dat is een duidelijke rode vlag.
 - 12. Waar Het webadres controleren helpt om te zien of een website echt of nep is.
-
- 3. Toon en leg elke uitspraak uit — Geef het juiste antwoord en een korte, praktische tip.
 - 4. Vat de meest voorkomende rode vlaggen samen en laat hen twee eenvoudige verificatieregels vastleggen.

Medegefinancierd door de Europese Unie. De meningen en standpunten die hierin worden geuit, zijn uitsluitend die van de auteur(s) en weerspiegelen niet noodzakelijkerwijs die van de Europese Unie of de Spaanse Dienst voor de Servicio Español para la Internacionalización de la Educación (SEPIE). Noch de Europese Unie, noch de subsidieverstrekende instantie kan hiervoor aansprakelijk worden gesteld.

De publicatie verkrijgt de Creative Commons licentie CC BY-NC SA.

Deze licentie staat u toe het werk te distribueren, te remixen, te verbeteren en erop voort te bouwen, maar uitsluitend voor niet-commerciële doeleinden. Bij gebruik van het werk en fragmenten daarvan moet

1. Vermeld de bron en een link naar de licentie. Eventuele wijzigingen moeten worden vermeld. De auteursrechten blijven bij de auteurs van de documenten.
2. Het werk mag niet voor commerciële doeleinden worden gebruikt.
3. Als u het werk opnieuw samenstelt, converteert of erop voortbouwt, moeten uw bijdragen onder dezelfde licentie worden gepubliceerd als het origineel.